

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL časopisu / URL of the journal: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Autor(i) / Author(s): Šárka Waisová
Článok / Article: Tchajwanské organizace občanské společnosti a jejich role v čínsko-tchajwanských vztazích
Vydavateľ / Publisher: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica

Odporúčaná forma citácie článku / Recommended form for quotation of the article:

WAIŠOVÁ, Š. 2017. Tchajwanské organizace občanské společnosti a jejich role v čínsko-tchajwanských vztazích. In *Politické vedy*. [online]. Roč. 20, č. 3, 2017. ISSN 1335 – 2741, s. 95-115. Dostupné na internete: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/archiv-vydani/2017/3-2017/sarka-waisova.html>.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

TCHAJWANSKÉ ORGANIZACE OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI A JEJICH ROLE V ČÍNSKO-TCHAJWANSKÝCH VZTAZÍCH¹

TAIWANESE CIVIL SOCIETY ORGANISATIONS AND THEIR ROLE IN CROSS-STRAIT RELATIONS

Šárka Waisová*

ABSTRACT

Substantial part of the academic world as well as politics recognizes civil society organizations as important positive actors in political change, in democratization as well as in peacebuilding. But the empirical evidence from some conflict prone areas show that civil society organizations can have substantial conflict boosting potential. This article investigates the role of Taiwanese civil society organizations in shaping the relationship between Mainland China and Taiwan. It shows that Taiwanese CSOs hold a very complicated position which has in fact added to tensions in cross-strait relations. The conflict potential of Taiwanese CSOs in cross-strait relations grows not only from the difference in political regimes between China and Taiwan, but also from the special relationship of Taiwanese CSOs with political elites, the incompatibility of building peace in cross-strait relations and democratization in Taiwan, from the Chinese concentrated action against Taiwanese CSOs in international arena and from the deep division of the Taiwanese society about the political future of the island.

Key words: Taiwan, Mainland China, cross-strait relations, Taiwanese civil society organizations

Úvod

Ve studiu mezinárodních vztahů, řešení konfliktů i dalších disciplínách se

* Doc. PhDr. Šárka Waisová, Ph.D. působí jako docentka na katedře politologie a mezinárodních vztahů FF ZČU v Plzni, KAP FF ZČU, Jungmannova 1, 301 00 Plzeň, Česko, e-mail: waisova@kap.zcu.cz. V akademických letech 2016/2017 a 2017/2018 je držitelkou pozice „International Chair“ na National University of Public Service v Budapešti, Maďarsko.

¹ Tento text vznikl v rámci projektu SGS-2016-032 financovaného Západočeskou univerzitou. Ráda bych poděkovala též tchajwanskému ministerstvu zahraničních věcí, které mi umožnilo v rámci Taiwan Fellowship strávit několik měsíců na Tchaj-wanu.

v posledných dekádách zvyšuje pozornosť venovaná nestátnim aktérum, medzi nimi tiež organizáciám občanskej spoločnosti (ďalej OOS). Pozornosť je venovaná predovšetkým roli OOS pri nastolovaní mezinárodných noriem a jejich dodržiavaní, v procese demokratizácie a pri transformácii konfliktů, predovšetkým prevencii vypuknutí násilí a postkonfliktní rekonstrukcii. Rada autorů (např. Keck, Sikkink, 1998; Putnam, 1995; Tarrow, 2005) ukazuje, že OOS jsou schopny vyvíjet efektivní tlak na vlády, posilovat pozitivní mezinárodní i domácí změny a vytvářet prostor socializace a sdíleného učení, v jehož rámci dochází k přenosu nových hodnot a znalostí. Při výzkumu míru a konfliktů se pak dominantně objevuje názor (Anderson, Olson, 2003; Lederach, 2003; Pfaffenholz, Spurk, 2006), že OOS mají mírotvorný potenciál, neboť podporují dialog, pomáhají nejpostiženějším komunitám, vystupují proti stereotypům a pomáhají budovat přemostující sociální kapitál. Rada států a mezinárodních organizací uznala pozitivní potenciál OOS a nově je zahrnuje do projektů, jejichž cílem je podporovat dialog, vyjednávání, mezikulturní komunikaci, usmíření či postkonfliktní rekonstrukci. (SIPRI, 2015; World Bank, 2006) V politice i řadě vědních disciplín tak v posledních letech zakořenila myšlenka, že OOS jsou pozitivní aktéři, a to zejména v procesu demokratické transformace a konsolidace a prevence a řešení konfliktů.

Tento optimistický pohled se objevuje i při výzkumu působení OOS na vztahy mezi Čínou a Tchaj-wanem. Rada autorů (např. Turner, Wu, 2001; Clough, 1999; Wei, 1998) považuje OOS za klíčovou transformační sílu a stavební kámen mírových vztahů mezi Pekingem a Tchaj-pejí. Dlouhodobé sledování čínsko-tchajwanských vztahů, působení OOS při řešení konfliktů a opakovaný výzkum na Tchaj-wanu mě však přivedly k méně optimistickému závěru. Domnívám se, že v případě čínsko-tchajwanských vztahů je role OOS jako aktéra budujícího přemostující kapitál a mírové vztahy značně problematická. Rada tchajwanských OOS (ďále jen TOSS) má, co se týká čínsko-tchajwanských vztahů, značný konfliktní potenciál. Na první pohled se nabízí jednoduché vysvětlení, a to rozdíl v politických režimech obou zemí – zatímco Tchaj-wan je dnes chápán jako liberální demokratický režim respektující lidská práva, Čína je považována za komunistický režim nedemokratického typu porušující řadu lidských práv. Zatímco v liberálním demokratickém režimu mají OOS svoje místo a političtí představitelé je respektují, v nedemokratických režimech je prostor pro OOS minimální a političtí představitelé je vnímají jako nevítané hráče a jejich existenci buď zakazují, nebo se je snaží omezovat, kontrolovat či řídit. Já se však domnívám,

že vysvětlovat konfliktní potenciál TOOS v čínsko-tchajwanských vztazích jen rozdílem v politickém režimu obou zemí je nedostačující. Předpokládám, že konfliktní potenciál TOOS v čínsko-tchajwanských vztazích produkuje širší sada kauzálních procesů, mechanismů a intervenujících proměnných, než jen rozdíl v politických režimech. Cílem tohoto textu je analyzovat konfliktní potenciál TOOS v čínsko-tchajwanských vztazích a identifikovat, co vede k tomu, že tyto organizace spíše, než by posilovaly usmíření a budovaly přemostující kapitál, jak je často předpokládáno, posilují v čínsko-tchajwanských vztazích konfliktní potenciál.

Text je rozdělen do čtyř částí. V první operacionalizují pojmy a koncepty, s nimiž pracuji – čínsko-tchajwanské vztahy, organizace občanské společnosti, tchajwanské organizace občanské společnosti a konfliktní potenciál organizací občanské společnosti. Ve druhé části představím metodu výzkumu, jejíž pomocí se pokusím zjistit, co a jak vede k tomu, že TOOS mají v čínsko-tchajwanských vztazích konfliktní potenciál. Z výzkumů sociálních hnutí víme, že změna chování a charakteru organizací jsou utvářeny kumulativními interakcemi mezi kontextem, identitou, rámcem činností a strukturou politických příležitostí, ke kterým dochází v čase. (Tarrow, 2005) Toto konstatování je platné i pro TOOS. Takto formulované ale říká jen málo o tom, co a jak produkuje jejich konfliktní potenciál. Uvedené, specifika tématu a jeho obtížná teoretizovatelnost mě vedly k tomu, že jsem jako klíčovou výzkumnou strategii zvolila empirické sledování procesu v rámci jednoho případu, jehož cílem je vysvětlit výsledek – konfliktní potenciál TOOS v čínsko-tchajwanských vztazích. Cílem postupu, který je označován jako sledování procesu vysvětlujícího výsledek, je otevřít černou skříňku mechanismů, intervenujících proměnných a kauzálních procesů a odhalit, proč aktivita aktéra X produkuje Y. Ve třetí části podám důkaz konfliktního potenciálu TOOS v čínsko-tchajwanských vztazích. Evidenci demonstruji na činnosti čtyř organizací, které působí v různých oblastech – obhajoba lidských práv, sociální péče o slabé skupiny obyvatel, politické poradenství a lobování, a humanitární i rozvojová spolupráce. V poslední části textu se s použitím strategie sledování procesu pokusím odhalit a vysvětlit, co a jak vede k tomu, že činnost uvedených TOOS má v čínsko-tchajwanských vztazích konfliktní potenciál.

1 Operacionalizace pojmů

Pro tento text jsou klíčové čtyři pojmy: čínsko-tchajwanské vztahy, organizace občanské společnosti, tchajwanské organizace občanské společnosti a organizace občanské společnosti jako konfliktní aktéři.

O čínsko-tchajwanských vztazích můžeme uvažovat od roku 1949. Výsledkem občanské války v Číně, v níže se střetly Komunistická strana Číny s nacionalistickým Kuomintangem (dále KMT), byl odchod hlavních představitelů KMT a jejich příznivců na ostrov Tchaj-wan. Pro čínsko-tchajwanské vztahy po roce 1949 bylo klíčové vyhlášení stanného práva na Tchaj-wanu. To platilo od roku 1949 do roku 1987 a zakazovalo obyvatelům Tchaj-wanu pod hrozbou trestu smrti jakékoliv kontakty s Čínskou lidovou republikou, a to včetně písemného styku. Součástí stanného práva byl názor, že Tchaj-wan je jediným reprezentantem Číny. Stanné právo bylo zrušeno v roce 1987 a od té doby můžeme uvažovat o rozvoji čínsko-tchajwanských vztahů.

Vedle stanného práva je klíčovým rámcem vztahů mezi oběma stranami Tchajwanské úžiny otázka nezávislé politické existence Tchaj-wanu (Čínské republiky na Tchaj-wanu). Po druhé světové válce byl za reprezentanta čínského státu považován Tchaj-wan. Tchaj-wan byl jako nezávislý stát uznáván většinou států a zastupoval Čínu jako stálý člen Rady bezpečnosti OSN. K zásadnímu obratu došlo na počátku 70. let. Pod vlivem změn mocenských vztahů mezi SSSR a USA a vzestupu moci Indie a komunistické Číny došlo k vyločení Tchaj-wanu z OSN a za zástupce Číny začala být považována Čínská lidová republika (ČLR).

Klíčovým rámcem vymezujícím čínsko-tchajwanské vztahy je fakt, že Tchaj-wan není akceptován jako nezávislý stát, ČLR jej však považuje za nedílnou součást svého území (tzv. princip jedné Číny), i když není momentálně schopna území Tchaj-wanu efektivně ovládat. Tchaj-wan se nicméně prezentuje jako nezávislá entita, je schopen politicky i ekonomicky fungovat jako stát a od roku 1988 prošel intenzivní demokratickou transformací. Podstatná je též skutečnost, že Tchaj-wan nejprve uznával princip jedné Číny, i když se neshodoval s Čínou na tom, kdo „jednu Čínu reprezentuje“ (tento princip je zakotven v tzv. Konsenzu 1992, který Peking a Tchaj-pej uzavřely v roce 1992), v posledních letech se ale v souvislosti s demokratizací a společenskými změnami zvyšuje počet těch, kdo odmítají spojení s Čínou i princip „jedné Číny“ a preferují buď úplnou nezávislost, nebo alespoň zachování *statu quo*. (Taiwan Social Change Survey, 1985, 2004; Taipei Times, 2016b)

Navzdory nedořešené otázce mezinárodního postavení Tchaj-wanu začaly po ukončení stanného práva silit společenské i ekonomické kontakty mezi oběma stranami Tchajwanské úžiny, začaly se rozvíjet specifické politické vazby, obě strany zřídily zvláštní instituce odpovědné za čínsko-tchajwanské vztahy² a dokonce bylo uzavřeno několik dohod upravujících obchodní a ekonomické vztahy. Hovoříme-li dnes o „čínsko-tchajwanských vztazích“, jedná se o interakce a vazby mezi mnoha politickými, společenskými i ekonomickými aktéry z obou stran úžiny, přičemž tyto interakce a vazby se odehrávají na pozadí nejasného postavení Tchaj-wanu v mezinárodní politice a měnící se politické nálady na ostrově, kde klesá počet zastánců sjednocení s Čínou.

Druhým klíčovým termínem je pojem „organizace občanské společnosti“. Není v možnostech tohoto textu provést důkladnou diskuzi o existujících konceptualizacích, nicméně je nutné vymezit, jak danému konceptu rozumím v tomto textu a operacionalizovat jej. V textu se hlásím k habermasovské tradici občanské společnosti. Za OOS považuji takové společenské entity, které mají neziskový a soukromý charakter (tj. nejsou to firmy a nejsou to součásti institucí státu, nezastupují stát a neusilují o politickou moc), spravují samy sebe a sdružují členy na základě dobrovolnosti. OOS podporují liberální a demokratické hodnoty a pluralismus a uznávají ostatní, a to i ty, s nimiž nesouhlasí. OOS ale nemusejí být nutně institucionalizované a jejich existence nemusí být podložena právním dokumentem či oficiální registrací.

Operacionalizovat pojem „tchajwanské organizace občanské společnosti“ je ještě obtížnější. OOS, které dnes existují na Tchaj-wanu, jsou velmi různorodé stran pole působnosti, organizační struktury, způsobu fungování, členské základny i vlivu. Mezi TOOS najdeme státem sponzorované kvazi-nezávislé nevládní organizace, bývalé disidentské skupiny, odborné organizace či akademické spolky, sesterské organizace či odnože mezinárodních nevládních organizací, organizace čínských disidentů a hnutí či skupiny vyrůstající spontánně na základě potřeby řešit nějaký problém. Ve snaze uchopit velmi diverzifikovanou populaci TOOS tyto definuji jako takové organizace, hnutí a skupiny, které pracují na Tchaj-wanu a z Tchaj-wanu a jsou řízeny lidmi, kteří žijí na Tchaj-wanu – tj. nejsou to nutně Tchajwanci. Pro účely výzkumu považuji za TOOS jak pobočky mezinárodních organizací registrované a fungující na Tchaj-

² V Číně je to Asociace pro vztahy přes Tchajwanskou úžinu (ARATS) a na Tchaj-wanu Nadace pro přesúžinové kontakty (SEF). Obě mají charakter nevládních organizací, nicméně jsou řízeny vysokými vládními úředníky a financovány státem.

wanu, tak například i organizace a skupiny působící na Tchaj-wanu řízené ne-Tchajwanci.

Poslední termín, jenž musím zmínit, je „organizace občanské společnosti jako konfliktní aktéři“. Jak jsem naznačila v úvodu, v posledních letech politika i badatelé považují OOS za pozitivní aktéry. Jen málo autorů uvažuje o tom, že činnost OOS může mít ambivalentní dopady a za určitých okolností přinášet problémy, eskalovat spory či být dokonce původcem konfliktů a násilí. (Fischer, 2006; List, Dorner, 2012; Marchetti, Tocci, 2009) Operacionalizovat konfliktní potenciál OOS je tedy třeba na „zelené louce“. V tomto textu považuji OOS za konfliktní aktéry, pokud jejich činnost přispívá či přímo vede k eskalaci sporů a násilí, když mají potenciál zhoršovat neslučitelnost zájmů, prohlubovat či formulovat nepřátelství a rozdíly mezi „my a oni“, prohlubovat společenské rozdíly, posilovat štěpení společnosti a fungují jako místa odporu.

2 Metoda a metodologie

Cílem textu je analyzovat „černou schránku“, v níž jsou ukryty mechanismy, intervenující proměnné a kauzální procesy, které vedou k tomu, že činnost aktéra X (v našem případě TOOS) produkuje Y (v našem případě konflikty a zhoršení vztahů mezi ČLR a Tchaj-wanem). Jak opakovaně ukázal například **Tarrow** (2005), identita, chování a charakter působení organizací jsou produkovány politickým, společenským a ekonomickým kontextem (**Tarrow** hovoří o „struktuře politických příležitostí“). O jaký *kontext* se tedy jedná v případě TOOS? Jak konfliktní potenciál TOOS v čínsko-taiwanských vztazích vysvětlit?

Charakter problému mě vedl k tomu, že jsem se rozhodla pro využití výzkumné strategie, která je označována jako empirické sledování procesu cílicího na vysvětlení výsledku. Tato strategie je využívána k výzkumu v rámci jednoho případu a pracuje zpět od výsledku k počátku; technika sledování procesu se snaží krok za krokem identifikovat, co vedlo k čemu. Jedná se sice o relativně komplikovaný postup, nicméně s ohledem na to, že struktura politických příležitostí není jedna proměnná, ale celá skupina proměnných, přičemž některé jsou viditelnější než jiné, nenabízí se příliš jiných, k výsledku nás přibližujících postupů. Snaha zachytit komplex procesů, mechanismů a proměnných, které přispěly k tomu, že činnost X produkuje Y, vyžaduje široký záběr a kombinaci několika typů evidence. Badatelé využívající strategii sledování procesu nejčastěji hovoří o nutnosti hledat a kombinovat čtyři druhy

evidence: statistická data a změnu sledovaných ukazatelů v čase (*pattern evidence*), chronologii a prostorové rozmístění událostí (*sequence evidence*), ověření skutečné existence aktérů a událostí (*trace evidence*) a obsah empirického materiálu (*account evidence*). (Beach, Pedersen, 2013) Vše uvedené zahrnuje i tato studie; při hledání kauzálních vazeb a vysvětlení konfliktního potenciálu TOOS budu kombinovat celou řadu materiálů, dokumentů, dat a statistik. Informace a data jsem získávala prostřednictvím analýzy veřejně dostupných dokumentů domácích i zahraničních institucí, z akademických textů, z mezinárodních i domácích médií, prostřednictvím rozhovorů a nezúčastněným pozorováním. Rozhovory (celkem 13) a nezúčastněné pozorování jsem realizovala od května do srpna 2012 a od dubna do května 2014 na Tchaj-wanu. Respondenty v populaci TOOS jsem získávala metodou sněhové koule a vedla jsem je v podobě nestrukturovaných rozhovorů, v nichž jsem se snažila zjistit více o činnosti těchto organizací, o názoru jejich představitelů na čínsko-tchajwanské vztahy, o vztahu dané organizace k tchajwanským i čínským politickým zástupcům a místním a státním úřadům. Informace získané v rozhovorech jsem se snažila triangulovat prostřednictvím nezúčastněného pozorování aktivit daných organizací a pomocí porovnávání informací získaných v rozhovorech s informacemi získanými z webových stránek či věstníků a časopisů organizací a se zprávami z místních médií, které mj. zahrnovaly i rozhovory s představiteli TOOS.

Závěrem metodologické části nutno poznamenat, že jakýkoliv výzkum čínsko-tchajwanských vztahů na Tchaj-wanu je citlivý. Tchajwanské organizace jsou velmi obezřetné, komu a jaké informace o své činnosti v ČLR poskytují, obávají se poskytovat informace o sobě, o svých partnerech v ČLR a svých zaměstnancích v obavě z toho, že by se k daným informacím mohla dostat čínská strana a využít je proti zaměstnancům tchajwanské organizace či čínským partnerům. I když byli mnozí představitelé TOOS v rozhovorech vstřícní a poté, co jsem získala jejich důvěru, i otevření, trvali většinou na tom, že jejich jména a informace, které mi sdělili, nikdy nebudu přímo citovat. S ohledem na uvedené jsem v následujícím textu používala jen ty rozhovory, kde dotyčné osoby s citací svých výroků výslovně souhlasily.

3 Evidence konfliktního potenciálu tchajwanských organizací občanské společnosti

V souladu se strategií sledování procesu je nyní třeba podat důkaz, že TOOS vnáší do vztahů mezi Čínou a Tchaj-wanem konfliktní potenciál. Konfliktní potenciál budu demonstrovat na souboru čtyř TOOS: Tchajwanské asociaci pro lidská práva, Nové škole pro demokracii, charitě Služby dobrého pastýře a uskupení Tchajwanská sláva. Tento vzorek je sice velmi omezený, nicméně u všech uvedených organizací není pochyb o tom, že vnáší do čínsko-tchajwanských vztahů konfliktní potenciál (viz evidence demonstrována níže). Každou organizaci představím dle stejného schématu: nejprve zmíním její historii, dále představím její činnost a uvedu evidenci jejího konfliktního potenciálu. V závěru každé podkapitoly budu analyzovat, proč daná organizace působí v čínsko-tchajwanských vztazích jako konfliktní aktér.

3.1 Tchajwanská asociace pro lidská práva

Tchajwanská asociace pro lidská práva (*Taiwan Association for Human Rights*/台灣人權促進會/TAHR) vznikla v roce 1984 ilegálně, mimo skupinu organizací, které byly povolené KMT. Po zrušení stanného práva a zahájení demokratizace se TAHR registrovala jako nevládní organizace. Její historie a hlavní cíl – zavedení a dodržování lidských práv na Tchaj-wanu – vedly k tomu, že i když veřejně nepodporuje žádnou politickou stranu, životopis mnoha představitelů TAHR je spojen s politikou Demokratické progresivní strany (DPP). Ta se zformovala v 80. letech jako klíčová opoziční síla proti KMT. DPP byla klíčovou politickou silou při vyjednávání s KMT a demokratizaci ostrova. Pokud sledujeme činnost představitelů TAHR, pro své aktivity častěji lobují u představitelů DPP a u DPP též častěji nacházejí pozitivní odezvu.

V rámci obhajoby lidských práv se TAHR zaměřuje především na politická a sociální práva; sleduje dodržování lidských práv, pořádá lidsko-právní kampaně a vzdělávací semináře, lobuje politiky a upozorňuje na problematická místa v tchajwanských právních úpravách. TAHR se stala na Tchaj-wanu jednou z nevlivnějších organizací při prosazování úplného zákazu trestu smrti a posílení transparentnosti rozhodování soudů. Původně se TAHR soustředila na zavádění a dodržování lidských práv na Tchaj-wanu, postupně se však v její agendě začala objevovat témata, která Tchaj-wan přesahovala. Jedná se o otázky poskytování azylu, ochranu tchajwanských občanů ve třetích zemích a netransparentnost některých aktů tchajwanské zahraniční politiky.

V případě poskytování azylu se TAHR zabývá poskytováním azylu tibetským uprchlíkům, čínským disidentům a příslušníkům hnutí Falun Gong. Tchaj-wan se celá desetiletí stavěl k poskytování politického azylu čínským občanům velmi rezervovaně a v rámci politiky jedné Číny (tzv. Konsenzus 1992) ignoroval žádosti přicházející z Číny. (Taipei Times, 2009, 2014b) Tento postoj sdílel i Peking, který považoval za nepřijatelné, aby Tchaj-pej poskytovala politický azyl čínským občanům. Postupná demokratizace zahrnující i přijetí nejrůznějších mezinárodních úmluv o lidských právech však vedla k tomu, že tchajwanské vlády musely přestat ignorovat žádosti čínských občanů o politický azyl. TAHR a další nevládní organizace intenzivně lobují politické představitele s tím, že Tchaj-wan musí udělovat politický azyl všem, kteří splňují kritéria pro jeho poskytnutí, nehledě na zemi, z které přicházejí. Tchajwanské vlády v současnosti řeší udělování politického azylu případ od případu, nicméně silný tlak TAHR a dalších TOOS nutí vládu a parlament k systematizaci procesu. (Radio Free Asia, 2015; Tsai Chi-hsun, osobní rozhovor, 17. června 2012) V souvislosti s otázkou udělování azylu se v agendě TAHR objevila témata jako dodržování svobody slova a svobody vyznání v Číně. Za velkého odporu čínské strany iniciovala TAHR koalici TOOS s cílem vyšetřit stíhání příslušníků Falun Gong a stala se hybnou silou debaty o postavení Tibeťanů na Tchaj-wanu.³ (Kao Michael, osobní rozhovor, 8. června 2012, Taipei Times, 2012a, 2012b)

Druhým tématem agendy TAHR, které zasahuje čínsko-tchajwanské vztahy, je postavení tchajwanských občanů ve třetích zemích. Vzhledem k tomu, že většina států neuznává nezávislou existenci Tchaj-wanu, jsou tchajwanští občané v případě trestně-právního vydávání posíláni do ČLR. Peking však odmítá tchajwanské občany vydávat na ostrov a soudí (a vězní) je ve většině případů sám. V podobně obtížné situaci se nacházejí tchajwanští občané zatčení v Číně. ČLR je považuje za své občany, tudíž je sama soudí a vězní. TAHR nerozporuje princip vydávání jako takový, ale fakt, že nelze tchajwanské občany nechat soudit a věznit v ČLR za činy, které na Tchaj-wanu nejsou považovány za zločin – např. příslušnost k hnutí Falun Gong, či obecněji svoboda vyznání. Podobně TAHR odmítá vydávání čínských občanů Pekingu v případě, že tyto osoby jsou podezřelé z činů, které na Tchaj-wanu nejsou považovány za zločin.

³ Na Tchaj-wanu žijí nelegálně desítky Tibeťanů. Ti se na Tchaj-wan zpravidla dostali přes třetí země s původně čínským vízem, avšak po uplynutí platnosti víza již ostrov neopustili. V roce 1999 tchajwanský parlament přijal rozhodnutí o udělení legálního pobytu všem Tibeťanům, kteří přišli do roku 1999 na ostrov, nicméně osoby, které přišly na ostrov po roce 1999, čelí opět stejnému problému.

Třetím silným tématem agendy TAHR vnášejším konflikt do čínsko-tchajwanských vztahů je netransparentnost tchajwanské zahraniční politiky při vyjednávání s Pekingem. Vzhledem k tomu, že vztahy mezi Pekingem a Tchaj-pejí nemají charakter oficiálních mezistátních vztahů a ve vzájemných jednáních zastupují obě vlády fakticky nevládní entity (SEF a ARATS), neprochází vyjednávání a dohody s ČLR standardním schvalovacím procesem v parlamentu a přijaté smlouvy nemusejí být zveřejněny. TAHR dlouhodobě argumentuje, že chce-li být Tchaj-wan demokratickým státem, musí dodržovat demokratické principy a transparentnost jednání i v legislativním procesu. TAHR se stala iniciátorem kampaně „Tchaj-wanská demokratická hlídka“ (*Tchaj-wan Democracy Watch*, též *Cross-Strait Agreement Watch*) a požaduje, aby byly všechny dohody (v současné době téměř dvě desítky) mezi Tchaj-pejí a Pekingem zveřejněny.

Diskuse o netransparentnosti vyjednávání s ČLR vyvrcholila v roce 2014, kdy se během několika týdnů zformovalo tzv. slunečnicové hnutí. To reagovalo na návštěvu významného politika ČLR na Tchaj-wanu, nicméně během několika dní narostl protest do organizovaného hnutí, které na dvacet dní oblehlo parlament a žádalo zveřejnění všech čínsko-tchajwanských dohod a jejich projednání v parlamentu. Hnutí získalo podporu mnoha etablovaných TOOS, včetně TAHR. Šírka a vliv protestů byly překvapující; mezi protestujícími se zformovaly dvě nové politické strany (Sociálně demokratická strana a Strana nové moci), které se ve volbách v roce 2016 dostaly do parlamentu. V prezidentských volbách 2016 zvítězila kandidátka DPP, další vyjednávání s Čínou bylo pozastaveno a hlavní osobnosti slunečnicového hnutí se staly tváří prodemokratických protestů (tzv. deštníkové hnutí) v Hong Kongu. (Taipei Times, 2014; Smith, 2015)

Závěrem lze konstatovat následující: V případech uvedených témat jsou reakce tchajwanských politických představitelů většinou zdrženlivé a opatrné (příznivěji jsou tato témata přijímána představiteli DPP, ale i pro ně jsou tyto otázky značně citlivé), reakce Pekingu jsou odmítavé a podrážděné. Slunečnicové hnutí Peking označoval za otevřeně proti-čínské a podporující nezávislost Tchaj-wanu. (China Daily, 2016) Peking vyvíjí tlak na tchajwanské vlády, aby zamezily vměšování TOOS do témat jako je poskytování azylu nebo zveřejňování čínsko-tchajwanských dohod (anonym, osobní rozhovor, 20. června 2016), tchajwanští političtí představitelé však reálně nemohou nic dělat. TAHR svými aktivitami a kampaněmi neporušuje tchajwanské zákony a i když jsou pro Tchaj-pej aktivity TAHR nepřijemné, musí je strpět. Peking se v odvěť

snaží omezit činnost TAHR v zahraničí. Bedlivě například sleduje její mezinárodní aktivity a snaží se vymáhat dodržování principu politiky „jedné Číny“ i třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi. Peking se opakovaně podařilo dosáhnout zastavení účasti TAHR na mezinárodních konferencích, s tím, že TAHR se neregistrovala prostřednictvím čínského ministerstva zahraničních věcí (srov. např. Hong Kong Free Press, 2016). Stejně se Peking snaží zamezit, aby TAHR i další TOOS získávaly mezinárodní granty a členství či status v mezinárodních organizacích – např. konzultační status Hospodářské a sociální rady OSN. Na Tchaj-wanu otevírá činnost TAHR citlivé otázky a staví politické představitele i společnost před dilema, zda vyjednávat s ČLR a přijímat kompromisy, které odporují liberální demokracii.

3.2 Nová škola pro demokracii

Nová škola pro demokracii (*New School for Democracy*/華人民主書院/NSD) vznikla jako skupina podobně smýšlejících osob z Hong Kongu, Číny a Tchaj-wanu v létě 2011. Organizace je registrována v Hong Kongu, její hlavní představitel (čínský disident **Wang Dan**) však žije již řadu let na Tchaj-wanu, NSD zde má i kancelář a na ostrově, resp. z ostrova vykonává své aktivity. NSD deklaruje, že pracuje v morální opozici vůči ČLR a porušování lidských práv, ke kterému dochází na jejím území. (Wang Dan, osobní rozhovor, 23. června 2012)

NSD funguje jako platforma obhájců lidských práv a zájemců o to, co se děje v Číně. Upozorňuje na postupy čínských úřadů porušujících lidská práva, lobuje tchajwanské politické představitele, aby věnovali situaci v Číně větší pozornost, pořádá kampaně v případech uvězněných čínských disidentů, pořádá workshopy a kulaté stoly pro čínské studenty přijíždějící na Tchaj-wan a on-line kurzy s cílem šířit informace o demokracii, protestuje proti neochotě tchajwanských úřadů řešit postavení čínských disidentů a kritizuje smířlivý postoj tchajwanských vlád vůči Pekingu. V neposlední řadě publikuje a šíří materiály upozorňující na neuspokojivou lidsko-právní situaci v Číně. (Su, 2011) Hlavní tvář NSD **Wang Dan** též veřejně podpořil slunečnicové hnutí.

Činnost NSD byla – na rozdíl od TAHR – od začátku namířena na čínská témata a NSD se soustředila jak na činnost v Číně, tak na Tchaj-wanu a v Hong Kongu. Peking označuje představitele NSD za podvratné živly a podniká nejrůznější kroky, aby odradil čínské disidenty žijící v exilu od aktivit směřujících vůči čínským občanům. (Smith 2015) Peking opakovaně apeloval na

tchajwanské vlády, aby podnikly efektivní kroky k zastavení činnosti NSD. Ta však neporušuje žádné tchajwanské zákony a vláda tak nechává NSD nadále existovat a pracovat, i když je řada témat, která NSD otevírá, pro tchajwanské politické představitele citlivá. NSD se podařilo několika protesty v průběhu posledních let získat poměrně velkou pozornost tchajwanské společnosti, když upozorňovala na negativní dopady smířlivého postoje k Číně, a otevřít kritickou diskusi o nutnosti revidovat postoj k vyjednávání s Čínou. (Loa, 2012)

Evaluuujeme-li činnost NSD, je evidentní, že má silný konfliktní potenciál. NSD nejen otevírá témata, u nichž je zjevné, že s nimi Peking nebude souhlasit a že bude různou formou protestovat, ale tchajwanské zástupce vyzývá přímo k ukončení smířlivého či kompromisního přístupu vůči Pekingu. NSD má značný konfliktní potenciál i v tchajwanské společnosti. V souvislosti s proměnou názoru na politickou nezávislost ostrova (viz výše) a pokračující demokratickou konsolidací se prohlubují střety mezi přívrženci tchajwanské nezávislosti a těmi, kteří by v budoucnu rádi viděli „jednu Čínu“. Zejména starší generace Tchajwanců, které pamatují období stanného práva a obtíže při zrodu tchajwanské moderní společnosti a ekonomiky, obhajují citlivou a kompromisní politiku vůči Pekingu s tím, že je nutno zajistit v první řadě společenskou rovnováhu a pořádek a vztah s Čínou by neměl těžce vybudovanou fungující tchajwanskou společnost rozdělit.

3.3 Služba dobrého pastýře

Charita Služba dobrého pastýře (*Good Shepherd Social Welfare Service*/天主教善牧基金會/GSSWS) vznikla jako pobočka francouzské církevní charity Sester dobrého pastýře. Sestry přišly na Tchaj-wan v roce 1985 na žádost tchajwanské katolické církve. Původně působily jako neformální uskupení, poté, co byla umožněna existence nevládních organizací, registrovaly se jako charitativní organizace. Služba dobrého pastýře je řízena jeptiškami, nicméně v organizaci pracuje i řada civilních zaměstnanců. GSSWS byla zřízena s cílem pomáhat lidem žijícím na okraji společnosti, marginalizovaným skupinám, uprchlíkům a původním obyvatelům. (Thong, Terese, osobní rozhovor, 25. června 2012) GSSWS dnes patří k etablovaným tchajwanským charitám, které poskytují nejen širokou službu potřebným, ale snaží se též o změnu tchajwanského sociálního systému a poskytování pomoci chudým a potřebným. Společně s dalšími tchajwanskými charitami (například Tzu-Chi, nadací Eden či Caritas) upozorňují na mezery v systému sociální péče a

neuspokojivou sociální legislativu. Na rozdíl od dvou výše analyzovaných organizací lze GSSWS považovat za apolitickou. GSSWS se primárně soustředí na pomoc potřebným a i když se podílí na veřejné diskusi o sociálním systému, jeho slabinách a možné nápravě, vyhýbá se lobování politických představitelů a nemá (na rozdíl od jiných charit, např. Tzu-Chi) přímé politické kontakty. (Thong, Terese, osobní rozhovor, 25. června 2012)

Ačkoliv by se z uvedeného zdálo, že GSSWS nemá žádný zásadní vliv na čínsko-tchajwanské vztahy, v posledních letech vnáší její činnost do čínsko-tchajwanských vztahů stále větší otázky a dilemata. Ty vyplývají z jednoho konkrétního bodu agendy GSSWS, a to pomoci ženám, které se přivdají na Tchaj-wan. Demografická a socio-ekonomická situace na Tchaj-wanu přispěla k tomu, že tchajwanští muži mají stále větší problémy s nalezením partnerky mezi tchajwanskými ženami. Tchajwanské dívky chtějí studovat, cestovat a pracovat a založení rodiny odkládají do vyššího věku, nebo jej neplánují vůbec. Od ukončení stanného práva v roce 1987, resp. od otevření přímých letů mezi ČLR a Tchaj-wanem, roste na ostrově významný fenomén, a to smíšené tchajwansko-čínské sňatky. Statistiky (Ministerstvo vnitra, nedatováno) uvádějí, že v současné době je na Tchaj-wanu více než 350 tisíc čínsko-tchajwanských párů. V rámci těchto smíšených manželství převažuje model, kdy žena přichází z Číny a přivdává se do manželovy rodiny na Tchaj-wan. Ženy přicházející ze zahraničí čelí v každé společnosti obtížím souvisejícím s odlišnými zvyky, kulturou i hodnotami a ocitají se ve velmi specifické situaci, neboť nemají blízké osoby, o které by se mohly opřít. Lehké není ani postavení dětí, které se narodí do smíšených manželství. Tyto děti nezřídka čelí kulturním odlišnostem a mnohdy jsou vyloučeny z komunity svých vrstevníků. Postavení partnerů přicházejících z Číny na Tchaj-wan je navíc komplikované nerovným postavením mezi ostatními cizinci. Osoby, které se přivdají (přížení) na Tchaj-wan a mají čínské občanství, jsou vyloučeny z některých typů povolání a mohou získat povolení k pobytu a pracovní povolení za výrazně delší dobu, než osoby z jiných třetích zemí. (Taipe Times, 2016c) V neposlední řadě, pokud se taková žena či muž rozvedou, ztrácejí nárok na dítě, jež je občanem Tchaj-wanu, který zásadně odmítá vydávat tchajwanské děti do třetích zemí, a to i v případě, kdy tchajwanský partner nebo jeho rodina deklarují, že o dítě nemají zájem. (Thong, Terese, osobní rozhovor, 25. června 2012)

Právě projekty, v nichž se GSSWS soustředí na pomoc ženám-cizinkám, přinášejí řadu sporů a emocionálních diskusí jak do čínsko-tchajwanských vztahů, tak do tchajwanské domácí diskuse. Peking kritizuje diskriminační

politiku Tchaj-wanu vůči čínským ženám a označuje ji jako nepřátelské gesto, tchajwanské lidskoprávní organizace včetně GSSWS apelují na společnost a politické představitele, aby taková diskriminace byla odstraněna, a tchajwanské vlády váhají mezi lidskoprávními argumenty obhájců demokracie a lidských práv a zastánci názoru, že neomezený příliv čínských občanů na ostrov, jejich vstup do politiky, obchodu a společenského i rodinného života znamená ohrožení národní bezpečnosti a riziko pro společenskou rovnováhu. Objevují se i argumenty, že organizace pomáhající ženám přicházejícím z Číny jsou naivní a nepatriotické. (China Post, 2016; Taipei Times, 2016) Když v roce 2016 několikrát došlo k tomu, že příznivci Falun Gong byli při svých cvičeních v Tchaj-peji napadeni přívrženci Čínské patriotické aliance, jež prosazuje sjednocení Tchaj-wanu s Čínou a je vedena jednou z žen, které se před lety přivdaly na Tchaj-wan, obviňování GSSWS a dalších charit z pomoci nepříteli zesílilo. Celá diskuse o postavení žen přicházejících z Číny na Tchaj-wan je citlivá i proto, že samotné charity uvádějí, že řada žen odchází z Číny z politických důvodů. (Thong, Terese, osobní rozhovor, 25. června 2012)

Pokud analyzujeme činnost GSSWS, je evidentní, že v mnoha ohledech je zdrojem konfliktů vztahujícím se k čínsko-tchajwanským vztahům. Peking sice v případě těchto organizací není pobouřený a neapeluje na ukončení jejich činnosti, jako tomu bylo v případě NSD nebo TAHR, ale silně konfliktní je toto téma na domácí scéně při formování postoje a politik vůči Číně. V domácí debatě se střetávají obhájci lidských práv a demokracie s obhájci národní bezpečnosti. I obhájci lidských práv a mnohé charity pomáhající čínským manželkám si uvědomují, jak komplikované je dané téma s ohledem na politické postavení Tchaj-wanu v mezinárodní politice.

3.4 Tchajwanská sláva

Organizace Tchajwanská sláva (*Taiwan Glory*) vznikla po nástupu prezidenta **Ma** z KMT do funkce s tím, že jejím cílem je podpora rozvoje ekonomické spolupráce mezi Čínou a Tchaj-wanem včetně rozšiřování smluvního rámce upravujícího růst ekonomických vazeb. Tchajwanská sláva mj. prosazovala referendum o zřízení čínsko-tchajwanské bezcolní zóny na tchajwanských ostrovech v Tchajwanské úžině. Představitelé Tchajwanské slávy deklarují, že klíčovým tématem je ekonomická spolupráce, nicméně neodmítají ani případné politické sjednocení. Vystupují proti kritice Číny a patřili k nejhlasitějším kritikům slunečnicového hnutí. Na rozdíl od organizací analyzovaných výše je však velmi

obtížné získat přesnější informace o zakladatelích či členské základně. Objevují se spekulace, že tato organizace je řízena čínskou nevládní organizací Čínská sláva, nicméně na rozdíl některých dalších TOOS Tchajwanská sláva popírá přímé vazby na Čínu. (Reuters, 2014)

Stejně jako tchajwanský politický systém a právní úpravy neumožňují zakázat či omezovat činnost organizací, které v mezích zákona podporují tchajwanskou politickou nezávislost nebo organizací, které kritizují Peking za porušování lidských práv (viz výše), neumožňují zakázat činnost entitám, které podporují sjednocení Tchaj-wanu s Čínou. Organizací podporujících sjednocení není na ostrově mnoho, nicméně několik takových uskupení existuje; některá mají charakter politických stran (tj. usilují ve volbách o získání moci; například Asociace čínských patriotů nebo Ústřední aliance patriotů), jiná zájmových skupin a nevládních organizací. Tyto TOOS lze rozdělit do dvou skupin. První skupina zahrnuje entity, které podporují nějakou formu spolupráce s ČLR (kulturní, ekonomickou apod.) a mnohé z nich ve střednědobé perspektivě uvažují o sjednocení Číny a Tchaj-wanu, nicméně nejsou řízeny Pekingem, i když je ČLR podporuje finančně. Do této skupiny lze zařadit Tchajwanskou slávu nebo Nadaci Fo Guang Shan pro buddhistickou kulturu. Druhá skupina zahrnuje entity, které jsou sice tchajwanským ministerstvem vnitřně registrované jako nevládní organizace, nicméně jsou řízeny a přímo finančně, organizačně i institucionálně podporovány z ČLR. Mezi tyto skupiny patří Sdružení Nová aliance či Čínská liga pro sjednocení. (Reuters, 2014) Současná politická i společenská situace na ostrově však vyznívá jednoznačně proti organizacím podporujícím spolupráci či dokonce sjednocení s Čínou. Tyto organizace jsou většinou ignorovány, nebo jsou dávány jako příklad snahy Pekingem rozvrátit tchajwanskou společenskou jednotu.

Budeme-li hodnotit konfliktní potenciál Tchajwanské slávy, její zájmy a činnost odpovídají zájmům Pekingem. Čína tak nenamítá nic proti jejím činnostem. Na Tchaj-wanu však činnost Tchajwanské slávy a dalších pro-čínských organizací vyvolávají velké politické i společenské spory a obavy. Jsou považovány za hrozbu (podobně jako příliv čínských manželů) tchajwanské stabilitě a socio-ekonomickému rozvoji.

Závěr: proč činnost TOOS vnáší do čínsko-tchajwanských vztahů konflikty?

Analyzujeme-li literaturu zabývající se OOS, která se objevuje v tranzitologii, v mezinárodních vztazích či oboru řešení konfliktů, dominantně převládá pozitivní hodnocení. OOS jsou chápány jako aktéři s jedinečným mírotvorným potenciálem a schopností budovat přemostující sociální kapitál. Evidence, kterou jsem demonstrovala v předchozí části, však ukazuje, že v čínsko-tchajwanských vztazích mají TOOS též konfliktní potenciál. Na první pohled je zjevné, že konfliktní potenciál TOOS ve vztazích mezi Čínou a Tchaj-wanem je do značné míry produkován rozdílným režimem obou zemí. Zatímco (politická) lidská práva jsou dnes na Tchaj-wanu považována za přirozenou součást společenského i politického života a málokoho zaráží působení lidskoprávních organizací, Čína působení OOS omezuje a představitelé mnoha OOS, kteří dostatečně nespolupracují s režimem, jsou vězněni. Takové vysvětlení však považuji za nedostatečné. Pokud se zaměříme na konfliktní potenciál organizací, vystupuje jasně na povrch, že zde existují ještě další kumulativní důvody, procesy a kauzální mechanismy, které vedou k tomu, že TOOS vnášejí řadu konfliktů do vztahů mezi Čínou a Tchaj-wanem:

- neslučitelnost hledání konsenzu a usmíření v čínsko-tchajwanských vztazích s demokratizací na Tchaj-wanu,
- hluboké rozdělení tchajwanské společnosti ohledně názoru na politickou budoucnost ostrova a vztah k Číně reflektované i politickými stranami,
- zvláštní vztahy mezi představiteli TOOS a politickými elitami, a
- soustředěná akce ČLR proti TOOS, které nesouhlasí s čínskou politikou a s čínskou vizí politické budoucnosti Tchaj-wanu.

Neslučitelnost hledání konsenzu a usmíření v čínsko-tchajwanských vztazích s demokratizací na Tchaj-wanu

Budování míru i demokracie jsou obvykle chápány jako důležité pozitivní cíle. V případě čínsko-tchajwanských vztahů však dochází k silnému napětí mezi oběma cíli, neboť budování míru v čínsko-tchajwanských vztazích je jen obtížně slučitelné s pokračující demokratizací Tchaj-wanu při zachování současné povahy politického režimu v Číně. Existence a aktivity TOOS přímo souvisejí se skutečností, že Tchaj-wan je dnes demokratickou zemí. TOOS nejsou řízeny ani kontrolovány státem a jako v každé liberálně demokratické

společnosti nemusejí (a někdy ani nemohou) sdílet cíle státních institucí. Pokusy tchajwanských vlád budovat vztahy s Pekingem a uzavírat dílčí smlouvy upravující vzájemné vztahy jsou výsledkem potřeby řešit každodenní problémy tchajwanských občanů a firem a z tohoto pohledu jsou nutně výsledkem kompromisu. TOOS, jako například TAHR či NSD, však ze své podstaty nemohou reflektovat tuto konsenzuální pozici a řídit podle ní svou agendu. Stejně tak nemůžeme od TOOS s konkrétní agendou (např. dodržování lidských práv) očekávat, že by svou agendu přizpůsobovaly sousední Číně jen proto, že vláda Tchaj-wanu potřebuje vést určitá jednání. Je tedy zjevné, že vedle rozdílu mezi politickými režimy vychází konfliktní potenciál TOOS z neslučitelnosti mezi politickým konsenzem ve vysoké politice a demokracií na Tchaj-wanu, která z TOOS učinila ochránce demokracie a lidských práv.

Hluboké rozdělení tchajwanské společnosti ohledně názoru na politickou budoucnost ostrova a vztah k Číně reflektované i politickými stranami

Dalším faktorem, který dle mého názoru produkuje konfliktní potenciál TOOS v čínsko-tchajwanských vztazích, je silné rozdělení tchajwanské společnosti a politiky v názoru na vyjednávání s Čínou a politickou budoucnost ostrova, které je evidentní i v komunitě TOOS. Zatímco ještě před dvěma dekádami převládali na Tchaj-wanu přívrženci sjednocení s Čínou, dnes je tento názor absolutně menšinový a převládají ti, kteří chtějí buď nezávislost, nebo preferují status quo, tj. Tchaj-wan není součástí Číny. Ač mnohé TOOS původně ve své agendě čínsko-tchajwanské vztahy neměly a neřešily politickou budoucnost ostrova (v naší skupině to je např. TAHR nebo charita Služby dobrého pastýře), problémy, kterým čelí v každodenním životě tchajwanská společnost, vnesly tato témata do jejich činnosti. TOOS, i když nepřímo, zaujímají ve své agendě určitý postoj ke společensky a politicky relevantním tématům a reflektují problémy obyvatel. TOOS se „nevznášejí“ kdesi nad společností, ale jsou její součástí. To pak TOOS separuje do tří skupin – do první lze zařadit organizace, které Peking nekritizují nebo s ním dokonce spolupracují, do druhé lze zařadit organizace, pro které je vyjednávání s Čínou nepřijatelné, dokud Čína nebude respektovat základní demokratické a lidskoprávní principy; do třetí skupiny pak patří organizace, jejichž agenda jde mimo čínsko-tchajwanské vztahy, např. organizace zabývající se pomocí původním obyvatelům ostrova.

Zvláštní vztahy některých TOOS s politickými elitami

Jak ukázala studie TAHR i Tchajwanské slávy (ale platí to i o řadě dalších TOOS), představitelé TOOS udržují zvláštní vztahy s politickými elitami v Číně nebo na Tchaj-wanu, kde navíc je tato afilace silně akcentovaná vztahem k DPP nebo KMT. DPP i KMT navíc založily několik nevládních organizací, které jsou k dané politické straně připoutány různě silnými vazbami. Zvláštní vztahy mezi některými TOOS a tchajwanskými politickými stranami snižují důvěryhodnost TOOS a jejich nezávislosti a pro Peking se tyto vazby stávají argumentačním materiálem proti vpuštění TOOS na území Číny.

Soustředěná akce ČLR proti TOOS, které nesouhlasí s čínskou politikou a s čínskou vizí politické budoucnosti Tchaj-wanu

Posledním faktorem, který lze v analyzovaném vzorku vyzorovat, je koncentrovaná a dlouhodobá čínská snaha omezovat činnost TOOS jak v Číně, tak v mezinárodním prostředí. Cílem čínských kroků je omezit možnost Tchaj-wanu budovat měkkou moc a dobrou pověst ostrova a minimalizovat vliv TOOS, které neodpovídají čínským představám a čínské tchajwanské politice. Mnohé TOOS dlouhou dobu čínsko-tchajwanské vztahy neřešily, avšak pro některé z nich se nakonec čínský postoj k TOOS stal klíčovou bariérou při cestě do mezinárodního prostředí. Jak ukazuje případ TAHR (nicméně stejnou zkušenost mají i další TOOS, např. ekologické uskupení Společnost pro divokou přírodu), TOOS jsou pro Čínu nevitání aktéři. TOOS tak postoj Číny chápou jako postoj vyjadřující nepřátelství, což promítají do své agendy.

Závěrem analýzy je tedy nutno konstatovat, že důvodem, proč některé TOOS působí jako konfliktní aktéři v čínsko-tchajwanských vztazích, je několik faktorů, které se kumulují. Proto nelze automaticky předpokládat, že OOS budou vždy působit pozitivně a mírotvorně. Očekávání vůči OOS musí být přizpůsobeno s ohledem na historický vývoj, který ovlivnil určité vnímání a pozici OOS v politickém prostředí v určitém kontextu. I když všechny zkoumané TOOS nikdy nechtěly eskalovat spory mezi Čínou a Tchaj-wanem či zhoršovat existující napětí, politický kontext nutně vede k tomu, že TOOS mohou jen obtížně fungovat jako stavitelé mostů či usmíření mezi Tchaj-wanem a Čínou.

Literatura:

- ANDERSON, M. B., OLSON, L. 2003. *Confronting war: Critical lessons for peace practitioners*. Cambridge, USA: The Collaborative for Development Action.
- BEACH, D., PEDERSEN R.B. 2013. *Process-Tracing Methods. Foundations and Guidelines*. Ann Arbor, USA: University of Michigan Press. ISBN: 978-0-472-05189-2
- China Daily. 2016. *Advocacy of separatism will ultimately prove suicidal*. [online] China Daily. [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné na internete: http://www.chinadaily.com.cn/hkedition/2016-04/01/content_24224115.htm
- CLOUGH, R. N. 1999. *Cooperation or Conflict in the Taiwan Strait?* Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers, 1999. ISBN 978-0-8476-9326-9.
- FISCHER, M. 2004. Civil society in conflict transformation: Ambivalence, potentials and challenges. In *Transforming Ethnopolitical Conflict: the Berghof Handbook*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, Berlin.
- Hong Kong Free Press. 2016. *Taiwan election candidate barred from entering Hong Kong for CNN appearance*. Hong Kong Free Press. [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné na internete internete: <https://www.hongkongfp.com/2016/01/07/taiwan-election-candidate-bared-from-entering-hong-kong-for-cnn-appearance/>
- KECK, M.E., SIKKINK, K. 1998. *Activists beyond borders. Advocacy networks in international politics*. Ithaca and London: Cornell University Press, 1998. ISBN 978-0-8014-8456-8.
- LEDERACH, J. P. 2003. Civil Society and Reconciliation. In *Turbulent peace. The challenges of managing international conflict*. Washington D. C.: USIP, 2003. ISBN 978-1929223275.
- LIST, R.A., DORNER, W. 2012. Civil society, Conflict and Violence: An introduction. In *Civil Society, Conflict and Violence*. Bloomsbury Academic, s. 1 – 14.
- LOA, L. 2012. Rights advocates call for Eslite bookstore boycott. *Taipei Times*. [online] [cit. 20. 3. 2012]. Dostupné na internete: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2012/05/17/2003533040>
- MARCHETTI, R., TOCCI, N. 2011. *Conflict Society and Peacebuilding. Comparative Perspectives*. New Dehli: Routledge, 2011. ISBN 9780415685634.

- Ministerstvo vnitra Tchaj-wanu, Department of Statistics. n.d.. *Monthly Bulletin of Interior Statistics, e-book*. [online] [cit. 20. 7. 2013], Dostupné na internete: <http://sowf.moi.gov.tw/stat/month/elist.htm>
- PFAFFENHOLZ, T., SPURK, Ch. 2006. *Civil society, civic engagement, and peacebuilding*. Social Development Papers, Washington D.C.: World Bank, 2006.
- Radio Free Asia. 2015. *Chinese Democracy Activist Says Was Mistaken About Taiwan Asylum Case*. Radio Free Asia. [online] [cit. 20. 1. 2017] Dostupné na internete: <http://www.rfa.org/english/news/china/taiwan-turns-down-asylum-request-by-1989-chinese-democracy-activist-08262015111923.html>
- SIPRI. 2015. *SIPRI and local partner CONASCIPAL launch a strategic vision for civil society's contribution to the Malian peace proces*. [online] [cit. 20. 1. 2017] Dostupné na internete: <https://www.sipri.org/news/2015/sipri-and-local-partner-conascipal-launch-strategic-vision-civil-societys-contribution-malian-peace>.
- SMITH, G. 2015. *Taiwan's Sunflower Revolution: One Year Later*. *Foreign Policy in Focus*. [cit. 20. 1. 2017] Dostupné na internete: <http://fpif.org/taiwans-sunflower-revolution-one-year-later/>
- SU, Y. 2011. *Democracy school open in Taiwan*. Taipei Times. [online] [cit. 23. 5. 2013] Dostupné na internete: <http://www.taipetimes.com/News/taiwan/archives/2011/06/01/2003504683/2>
- Taipei Times. 2009. *Tibetans still waiting for asylum*. Taipei Times. [online] [cit. 29. 1. 2013] Dostupné na internete: <http://www.taipetimes.com/News/taiwan/archives/2009/06/26/2003447144>.
- Taipei Times. 2012a. *Family of Falun Gong practitioner seeks official help*. Taipei Times. [online] [cit. 6. 1. 2013]. Dostupné na internete: <http://www.taipetimes.com/News/front/archives/2012/07/03/2003536835>
- Taipei Times. 2012b. *TSU, Tibetans, Falun Gong stage protests*. Taipei Times. [online] [cit. 2. 4. 2013] Dostupné na internete: <http://www.taipetimes.com/News/taiwan/archives/2012/08/10/2003539924>
- Taipei Times. 2014a. *Sunflowers say leaders denied HK visas*. Taipei Times. [online] [cit. 20. 1. 2017] Dostupné na internete: <http://www.taipetimes.com/News/taiwan/archives/2014/06/26/2003593711>.
- Taipei Times. 2014b. *Protect the rights of Tibetans in Taiwan*. Taipei Times. [online] [cit. 25. 3. 2014] Dostupné na internete: <http://www.taipetimes.com/News/editorials/archives/2014/03/10/2003585283>

- Taipei Times. 2016a. *Chinese spouses should be afforded equal rights: KMT*. Taipei Times. [online] [cit. 20. 1. 2017] Dostupné na internete: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2016/06/16/2003648751>
- Taipei Times. 2016b. *Taiwanese identity reaches record high*. Taipei Times. [online] [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné na internete: <http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2016/05/28/2003647291>
- Taipei Times. 2016c. *Chinese spouses should be afforded equal rights: KMT*. Taipei Times. [online] [cit. 20. 1. 2017]. Dostupné na internete: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2016/06/16/2003648751>.
- TARROW, S. 2005. *The new transnational activism*. Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore: Cambridge University Press, 2005. ISBN 9780511791055.
- Taiwan Social Change Survey*. 1985. Academia Sinica, ROC. [online] [cit. 1. 2. 2013] Dostupné na internete: <http://www.ios.sinica.edu.tw/sc/en/scDownload3.php>
- Taiwan Social Change Survey*. 2004. Academia Sinica, ROC. [online] [cit. 13. 5. 2013] Dostupné na internete: <http://www.ios.sinica.edu.tw/sc/en/scDownload3.php>
- TURNER, J. L., WU, F. 2001. Cross-Regional Civil Society Dialogue and Environmental Confidence Building. In *Green NGO and Environment Journalist Forum Report*. Wilson Center, s. 44 – 46.
- WEI, Y. 1998. From 'multi-system nations' to 'linkage communities': a new conceptual scheme for the integration of dividend nations. In *Occasional Papers/Reprint Series in Contemporary Asian Studies*, 1–1998(144), School of Law, University of Maryland.
- World Bank. 2006. *Civil Society and Peacebuilding. Potential, Limitations and Critical Factors*. Report No. 36445-GLB. [online] [cit. 20. 1. 2017] Dostupné na internete: http://siteresources.worldbank.org/EXTSOCIALDEVELOPMENT/Resources/244362-1164107274725/3182370-1164110717447/Civil_Society_and_Peacebuilding.pdf